

VU Research Portal

The Transformation of Corporate Governance Regulation in the European Union

Horn, L.C.

2009

document version

Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

Horn, L. C. (2009). *The Transformation of Corporate Governance Regulation in the European Union: Towards a Marketisation of Corporate Control*. [PhD-Thesis - Research and graduation internal, Vrije Universiteit Amsterdam]. Ipskamp Print Partners.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

Samenvatting

Ontwikkelingen in de regulering van ondernemingsbestuur in de Europese Unie – de vermarkting van bedrijfscontrole

De controle over de onderneming is een van de belangrijkste vraagstukken in een kapitalistische samenleving. Was het twintig jaar geleden nog ondenkbaar dat ondernemingen zuiver georganiseerd waren ten faveure van aandeelhouders, vandaag de dag is dit steeds meer realiteit geworden.

Aandeelkoersen bepalen het succes van de onderneming, en de markt heeft het voor het zeggen als het gaat om strategische beslissingen in de onderneming. De invloed van werknemers is significant afgenomen en managers worden door kritische aandeelhoudersvergaderingen en kwartaalcijfers gedirigeerd. Daarnaast zijn exorbitante optieregelingen meer regel dan uitzondering geworden. *Corporate governance*, oftewel ondernemingsbestuur, is al jaren een prominent onderwerp in de politieke en maatschappelijke discussie over de positie van de onderneming in de samenleving.

In dit proefschrift staan bovenstaande ontwikkelingen centraal. Het beoogt antwoord te vinden op de vragen welke ontwikkelingen tot de huidige constellatie hebben bijgedragen en welke structurele veranderingen plaats hebben gevonden.

Het proefschrift laat zien dat de antwoorden op deze vragen liggen besloten in de steeds verdergaande vermarkting van de onderneming, die vanuit de Europese Unie sterk is ondersteund. Sinds het begin van de jaren 80 heeft met name de Europese Commissie - onder het mom van de vorming van een gelijk speelveld - erop aangedrongen dat ondernemingen afstand zouden doen van maatregelen waardoor de macht van de aandeelhouders beknopt wordt, zoals bijvoorbeeld preferente aandelen. Tegelijkertijd wordt de betrokkenheid van werknemers in het ondernemingsbestuur aan banden gelegd. Het beleid vanuit Europa om ondernemingen te ‘vermarkten’, valt grotendeels samen met de opkomst van het neoliberalisme als dominante ideologie, allereerst in de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk, en later in continentaal Europa. Dit heeft geleid tot uitholling van het Rijnlandse model en een Pan-Europese markt voor bedrijfscontrole. Dit vermarktingsproces zet de ondernemingen, haar bestuurders en werknemers, steeds verder onder druk, dat wil zeggen, onder de tucht van de financiële markten.

Ondernemingsbestuur is uiteindelijk vooral een verdelingskwestie. Deze studie benadrukt dan ook de politieke natuur van de regulering van ondernemingsbestuur, in het bijzonder de rol van de overheid en wetgeving in het proces van vermarkting. Op basis van tientallen interviews met corporate governance experts en beleidsmakers laat dit onderzoek zien hoe dit politieke proces vorm heeft

gekregen. De wet- en regelgeving richt zich steeds meer uitsluitend op de relatie tussen aandeelhouders en managers. De rechten van werknemers worden meer en meer verplaatst naar de terreinen van sociaal beleid en het arbeidsrecht, waardoor werknemers minder of geen invloed op ondernemingsbestuur kunnen uitoefenen. Dit onderzoek wijst eveneens op de cruciale rol van private groepen van deskundigen bij het formuleren en vormgeven van wet- en regelgeving op het Europees niveau. Het centrale argument van deze studie is dat de veranderingen in de regulering van ondernemingsbestuur een integraal onderdeel vormt van een politiek project in het kader van bredere kapitalistische herstructurerings in de Europese Unie.

Dit proefschrift heeft een kritische benadering op de internationale politieke economie, met name geïnspireerd door theorieën van Gramsci, maar ook gebruik makend van andere kritische staatstheorieën. Door de regulering van ondernemingsbestuur vanuit een kritisch politiek-economisch perspectief te benaderen komt de onderneming als *sociale* relatie centraal te staan. Dit in tegenstelling tot de opvatting, dominant onder neoklassiek geschoolde economen en centraal in het Angelsaksische model, waarin de aandeelhouder wordt gezien als een alleenheerser over 'zijn' onderneming. De onderneming wordt in deze opvatting gezien als slechts een set van *contractuele* relaties waarin de aandeelhouders managers inhuren om zoveel mogelijk 'waarde' uit het productieproces te pompen en aan hen uit te keren (in de vorm van dividend of koersstijgingen). *Corporate governance* staat in dit perspectief voor een mechanisme dat de belangen van aandeelhouders en managers gelijkstelt. Om dit te bereiken is het creëren van liquide kapitaalmarkten inclusief een overnamemarkt essentieel, zodat delen van bedrijven (aandelenpakketten), maar ook hele bedrijven kunnen worden verhandeld. In deze vorm van aandeelhouderskapitalisme gaat het om de 'vermarkting' van de onderneming zelf. De onderneming is daarmee zelf tot waar geworden.